

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชา ในหมวดสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบประสม โดยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหาที่วิเคราะห์ได้จากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 19 เล่ม ซึ่งจัดพิมพ์ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง "การกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2517"¹ กับอันดับของเนื้อหาสาระที่ได้มาจากการขยายความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ซึ่งประมาณค่าโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 19 เล่มดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ลำดับขั้นในการสร้างเกณฑ์มี 2 ตอน คือ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา โดยผู้วิจัยร่วมกับนิสิตปริญญาโท สาขาวิชานิเทศการศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ และสาขาวิชาบริหารการศึกษารวมทั้งสิ้น 10 คน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และคณาจารย์สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วจึงนำเนื้อหาสาระที่สรุปได้จากความมุ่งหมายดังกล่าวมาสร้าง

¹ คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ รก. 312/2517 เรื่อง "การกำหนดแบบเรียนสำหรับเลือกใช้ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2517" สั่ง ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2517, หน้า 4, 5, 10, 14, 39, และ 40.

เป็นแบบสอบถาม ใ้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 31 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารหลักสูตร กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มศึกษานิเทศก์ ฝ่ายวิชาสังคมศึกษา กรมสามัญศึกษา กลุ่มครูหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาและครูสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใ้ตอบแบบสอบถาม โดยการพิจารณาใ้หน้าหนักความสำคัญของเนื้อหาสาระในเกณฑ์แต่ละข้อ ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเกณฑ์ โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนจากอันดับ (Analysis of Variance by Ranks) ตามวิธีของ ครัสคัลและวอลลิส (Kruskal and Wallis) และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson) ปรากฏว่า ค่าความแปรปรวน (ค่า H) ไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่แตกต่างกัน แต่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าระหว่าง 0.47123 ถึง 0.70283 แสดงใ้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไม่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซนต์ สรุปใ้ได้ว่า เกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษานี้ มีความเชื่อถือได้เพียงพอที่จะใ้ใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใ้วิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษา จำนวน 19 เล่มที่ใ้ใช้เป็นประชากรของการวิจัย โดยวิธีอ่านทุกตัวอักษร และบันทึกจำนวนหน้าและจำนวนบรรทัดใ้เนื้อหาสาระข้อนั้น ๆ ตรงตามเกณฑ์ แล้วคำนวณหาปริมาณของเนื้อหาที่วิเคราะห์ใ้ได้เป็นคารอยละ และเปรียบเทียบอันดับความสำคัญของเนื้อหาที่อันดับความสำคัญของความมุ่งหมายซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิใ้ประมาณค่าใ้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับ (The Rank - order Coefficient) ระหว่างเนื้อหาที่ความมุ่งหมาย เพื่อทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยที่ว่า ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิจัย สรุปใ้ได้เป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาวิชาของหมวดสังคมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม จากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษาแต่ละเล่ม โดยเปรียบเทียบกับความมุ่งหมายซึ่งประมาณค่าใ้โดยผู้

ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาความสอดคล้องของอันดับความสำคัญระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา และเพื่อศึกษาปริมาณของเนื้อหาที่หนังสือเรียนกิ่งกลาวไคเสนอไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า หนังสือเรียนสังคมศึกษาแต่ละเล่มไคเสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาอย่างน้อยที่สุด 2 ข้อ และมีอยู่ 3 เล่มที่เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายครบทั้ง 6 ข้อ อย่างไรก็ตามไม่มีเล่มไคเลยที่เสนอกันับความสำคัญของเนื้อหาสอดคล้องกับอันดับของความมุ่งหมายซึ่งประมาณค่าโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยเฉพาะมีอยู่ 2 เล่มที่จัดอันดับของเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายอย่างสิ้นเชิง แต่ยังมีหนังสือเรียนสังคมศึกษา จำนวน 15 เล่มที่มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายเป็นบางข้อ ดังปรากฏในผลการวิเคราะห์หนังสือเรียนแต่ละเล่มเรียงลำดับจากเล่มที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางบวกไปจนถึงเล่มที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ ดังต่อไปนี้ คือ

(1) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ไคเสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมาย 3 ข้อ ไคแกข้อ 1, 2, และ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหากับความมุ่งหมายทั้งหมด 0.358 ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกันโดยเชิงสถิติศาสตร์ ที่ระดับความนัยสำคัญ 95 เปอร์เซนต์ แต่เนื้อหาความมุ่งหมายในข้อ 1 และ 2 ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่บาง

สำหรับความมุ่งหมายข้อที่หนังสือเล่มนี้เสนอเนื้อหาไว้มากที่สุด คือ ความมุ่งหมายข้อ 2 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 89.05 เนื้อหาสาระที่หนังสือเล่มนี้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือ เนื้อหาข้อ 7 เรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติไทย" คิดเป็นร้อยละ 43.66

(2) แบบเรียนหน้าที่พลเมือง ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ไคเสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายครบทั้ง 6 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหาที่อันดับของความมุ่งหมาย 0.170 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยเชิงสถิติเช่นเดียวกัน แต่เนื้อหาในหมวด 2, 3, และ 5 ยังมีความสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายข้อ 2, 3 และ 5 อยู่บาง

ความมุ่งหมายที่แบบเรียนเล่มนี้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือความมุ่งหมายข้อ 5 โดยเสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายข้อนี้ไว้ คิดเป็นร้อยละ 54.99 และเนื้อหาสาระเรื่องที่แบบเรียนเล่มนี้เสนอไว้มากที่สุด ก่อเนื้อหาข้อ 27 คือเรื่อง "ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย จารีตประเพณี ระบอบการปกครอง ตลอดจนสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ" คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 50.58

(3) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคและภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1, 2, 4, 5, และ 6 รวม 5 ข้อ อันดับความสำคัญของเนื้อหาไม่สอดคล้องกับอันดับของความมุ่งหมาย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.050 แต่มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับความมุ่งหมายข้อ 4 อยู่บ้าง

หนังสือเรียนเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่ความมุ่งหมายข้อ 4 เป็นอันดับที่ 1 โดยเสนอเนื้อหาไว้ คิดเป็นร้อยละ 36.59 และให้ความสำคัญแก่เนื้อหาสาระข้อ 20 คือเรื่อง "การผัดตบ" เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 17.16

(4) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายครบทุกข้อ แต่อันดับความสำคัญของเนื้อหาไม่สัมพันธ์กันกับอันดับของความมุ่งหมาย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติศาสตร์ เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.048 แต่อันดับของเนื้อหายังมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหมายบางข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 5, และ 6

หนังสือเล่มนี้ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายข้อ 3 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 58.71 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 18 คือเรื่อง "ตัวอย่างหรือขอเสนอแนะที่จะช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนต์กลั่นใจและเลือกปฏิบัติตามคุณค่าที่ตนเห็นว่าดีมีประโยชน์" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.99

(5) หนังสือประกอบการสอนวัฒนธรรมไทยและตะวันออก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหา

ตรงความมุ่งหมาย 5 ข้อ ไคแกขอ 1, 2, 3, 5, และ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมาย เท่ากับ 0 แต่เนื้อหาในหมวดที่ 2 ยังมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหมายข้อ 2 อยู่บ้าง

หนังสือเล่มนี้ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 56.12 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 7 คือเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติไทย" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.95

(6) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ (วิชาเลือก) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 4 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 4, และ 6 แต่อันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายโดยส่วนรวมไม่สอดคล้องกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติศาสตร์ คือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมาย -0.01 แต่อันดับของเนื้อหาในหมวดที่ 6 มีความสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายข้อ 6 อยู่บ้าง

หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษาเล่มนี้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายข้อ 2 มากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 80.58 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 8 คือเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติอันมีความสัมพันธ์กับชาติไทย". มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.28

(7) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา 4 ข้อ ไคแกขอ 2, 3, 5, และ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายทั้งหมด -0.068 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยเชิงสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ แต่มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายข้อ 3 อยู่บ้าง

ความมุ่งหมายข้อที่หนังสือเล่มนี้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือความมุ่งหมายข้อ 3 โดยเสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายข้อนี้ไว้ คิดเป็นร้อยละ 47.85 และเนื้อหาสาระที่เน้นมากที่สุด คือข้อ 19 คือเรื่อง "การให้ออกาสแก่ผู้เรียนที่จะตัดสินใจและปฏิบัติตามคุณลักษณะเลือก" คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 25.74

(8) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย พ.อ. พูนพอด อาสนจินดา ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 5 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 4, 5, และ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหา กับอันดับของความมุ่งหมาย -0.177 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยเชิงสถิติศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กับความมุ่งหมายเป็นรายข้อ พบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งหมายในข้อ 4 และ 5 มีความสัมพันธ์กัน

แบบเรียนเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่อนุหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหาของทั้งเล่ม 36.69 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 11 คือ "การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.69

(9) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.อ.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, และ 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันดับของเนื้อหา กับอันดับของความมุ่งหมายทั้งหมด -0.250 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยเชิงสถิติ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายข้อตามความมุ่งหมาย ก็พบว่าไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งหมายข้อใดสัมพันธ์กันเลย

หนังสือเล่มนี้เน้นเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 93.19 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 8 คือเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติอันสัมพันธ์กันกับชาติไทย" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.58

(10) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย พ.อ. พูนพอด อาสนจินดา ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมาย 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, และ 6 เนื้อหาเกี่ยวกับความมุ่งหมายในข้อ 4 มีความสัมพันธ์กันเพียงข้อเดียว แต่อันดับของเนื้อหา กับความมุ่งหมายทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -0.260 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

แบบเรียนเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่อนุหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.20 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 11 คือเรื่อง "การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.23

(11) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 5 ข้อ คือข้อ 1, 2, 4, 5 และ 6 และในจำนวนนี้มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายเพียง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4 และ 6 แต่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสองเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายทั้งหมด เท่ากับ -0.266 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยทางสถิติ

หนังสือเรียนเล่มนี้เน้นเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 47.03 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 2 คือเรื่อง "การดำรงชีพของมนุษย์ในโลกปัจจุบันในคานาอารีฟ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวิถีศาสนา และสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.38

(12) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ทดลองใช้ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม) โดยมาลาดีมิวินทมุญญ์ และคณะ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ข้อ 1 และในจำนวนนี้มีเนื้อหาซึ่งมีอันดับความสำคัญสอดคล้องกับอันดับของความมุ่งหมาย 2 ข้อ ได้แก่ ความมุ่งหมายข้อ 3 และ 4 แต่อันดับของเนื้อหาทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายโดยส่วนรวม เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.272 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์

หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษาเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่ความมุ่งหมายข้อ 3 เป็นอันดับที่ 1 โดยเสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายข้อนี้ไว้ คิดเป็นร้อยละ 55.25 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 18 คือเรื่อง "ตัวอย่างหรือข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจและเลือกปฏิบัติตามคุณภาพที่ตนเห็นว่ามีประโยชน์" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.87

(13) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมาย 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, และ 6 แต่มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายเพียง 1 ข้อ คือ ความมุ่งหมายข้อ 6 ถ้าหับอันดับความสำคัญของเนื้อหาทั้งหมด ไม่มีความสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายโดยส่วนรวม เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ -0.283 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5 เปอร์เซนต์

หนังสือเรียนเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่อนุหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของอนุหา 54.15 และเน้นอนุหาสาระข้อ 2 คือ "เรื่องการค้าขายของมนุษย์ในโลกปัจจุบันในคำนำอาชีพ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและลัทธิศาสนา และสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป" มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.13

(14) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ศ.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมาย 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, และ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคู่อันดับระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมายทั้งหมด -0.319 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ แต่เนื้อหาในหมวด 3 มีอันดับสัมพันธ์กับความมุ่งหมายข้อ 3 อย่าง

หนังสือเรียนเล่มนี้เน้นเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 โดยเสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อนี้ไว้คิดเป็นร้อยละ 61.51 และให้ความสำคัญต่อเนื้อหาสาระข้อ 11 คือ เรื่อง "การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล" มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43.15

(15) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย พ.อ. พูนพล อาสนจินดา ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายเพียง 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, และ 6 แต่อันดับของเนื้อหาไม่มีความสอดคล้องกับอันดับของความมุ่งหมายทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอันดับระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมายทั้งหมด -0.334 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5 เปอร์เซ็นต์

แบบเรียนเล่มนี้เน้นเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.84 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 11 คือ เรื่อง "การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล" มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.90

(16) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ศ.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 4 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, และ 6 และในจำนวนนี้มีอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กับอันดับของความมุ่งหมายเพียง 1 ข้อ คือ ความมุ่งหมายข้อ 6

แต่อันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กันโดยนัยสำคัญทางสถิติ เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -0.349

หนังสือเรียนเล่มนี้ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 มากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 63.51 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 2 คือเรื่อง "การดำรงชีพของมนุษย์ในโลกปัจจุบันในค่านิยม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวิถีศาสนา และสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.99

(17) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมาย 4 ข้อ คือข้อ 2, 3, 5, และ 6 แต่อันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายไม่มีความสัมพันธ์กันทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอันดับระหว่าง ความมุ่งหมายกับเนื้อหาทั้งหมด -0.483 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5 เปอร์เซ็นต์

หนังสือประกอบการเรียนเล่มนี้ได้เสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 มากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 57.96 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 11 คือเรื่อง "การส่งเสริมการแปลความหมายหรือการสรุปข้อมูล" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.74

(18) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชาเลือก) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายเพียง 2 ข้อ คือแก่อความมุ่งหมายข้อ 2 และข้อ 6 ในจำนวนนี้เพียงข้อ 2 ข้อนี้เกี่ยวข้องกับอันดับของเนื้อหาสัมพันธ์กันกับอันดับของความมุ่งหมายข้อ 2 แต่อันดับของเนื้อหาอันดับของความมุ่งหมายทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กันโดยสิ้นเชิง เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ -0.90 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5 เปอร์เซ็นต์

หนังสือเรียนเล่มนี้ได้ให้ความสำคัญแก่เนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 มากเป็นอันดับที่ 1 โดยคิดเป็นร้อยละ 93.65 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 8 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 76.42 ซึ่งเกี่ยวกับเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับชาติไทย"

(19) หนังสือประกอบการเรียนตั้งคณศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชาบังคับ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอเนื้อหาตรงความมุ่งหมายเพียง 3 ข้อ คือ ข้อ 2, 5, และ 6 แต่อันดับของเนื้อหาที่อันดับรองความมุ่งหมายทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายข้อไม่มีความสอดคล้องกันโดยสิ้นเชิง เพราะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอันดับระหว่างเนื้อหากับความมุ่งหมายทั้งหมด -0.925 ซึ่งมีความสัมพันธ์กลับกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

หนังสือประกอบการเรียนตั้งคณศึกษา เดมนีได้ให้ความสำคัญแก่เนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 96.86 และเน้นเนื้อหาสาระข้อ 8 คือเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติที่สัมพันธ์กับชนชาติไทย" มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.22

2. การวิเคราะห์หาคาปริมาณร้อยละและอันดับความสำคัญของเนื้อหาวิชาตั้งคณศึกษาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน หนังสือประกอบการสอนตั้งคณศึกษาทั้งจำนวน 19 เล่ม สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังต่อไปนี้

(1) หนังสือเรียนตั้งคณศึกษาทั้งจำนวน 19 เล่ม ได้เสนอเนื้อหาตรงตามความมุ่งหมายข้อ 2 คือเกี่ยวกับ "ใหม่ความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาในอดีต ทางสังคม ทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมือง ซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์ของชนาตินั้น ๆ" มากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 45.51 และเสนอเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1, 3, 4, 5, และ 6 เป็นอันดับรองลงมา คิดเป็นร้อยละของเนื้อหา 19.89, 11.14, 10.18, 8.08, และ 5.20 ตามลำดับ ซึ่งไม่ตรงกับอันดับความสำคัญที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประมาณค่าไว้ คือให้ความสำคัญแก่ความมุ่งหมายข้อ 5 คือ "ในรู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ตลอดจนสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมีต่อประเทศชาติของตนและสังคมประชาธิปไตย" เป็นอันดับที่ 1 และให้ความสำคัญแก่ความมุ่งหมายข้อ 1, 4, 6, 3 และ 2 เป็นอันดับรองลงมาตามลำดับ

(2) เนื้อหาสาระข้อที่หนังสือเรียนสังกัดศึกษารวมกันทั้ง 19 เล่ม ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือเนื้อหาข้อ 8 เกี่ยวกับเรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่มีความสัมพันธ์กับชาติไทย" โดยเสนอเนื้อหาข้อนี้ไว้คิดเป็นร้อยละ 16.32 แต่ผู้ทรงคุณวุฒิได้จัดไว้เป็นอันดับที่ 31 และให้ความสำคัญแก่เนื้อหาสาระข้อ 22 และข้อ 27 เป็นอันดับที่ 1 ซึ่งเกี่ยวกับเรื่อง "การสงวนทรัพยากร" และ "ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย จารีตประเพณี ระบอบการปกครอง ตลอดจนสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ" ตามลำดับ

(3) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จากหนังสือเรียนสังคมศึกษาทั้ง 19 เล่ม โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีจำนวนเนื้อหาสาระ 36 ข้อ พบว่ามีเนื้อหาเพียง 2 ข้อ เท่านั้นที่มีอันดับความสำคัญตรงกับที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประมาณค่าไว้ ได้แก่เนื้อหาสาระข้อ 7 เรื่อง "วิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทย" และเนื้อหาสาระข้อ 25 เรื่อง "การทำนายเหตุและผลของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม" ซึ่งมีอันดับความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 และ 36 ตรงกันตามลำดับ และมีเนื้อหาอีกจำนวน 1 ข้อที่มีอันดับใกล้เคียงกับเกณฑ์ คือ เนื้อหาสาระข้อ 29 เรื่อง "ตัวอย่างหรือการชักจูงใ้ยูเรียนปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ" ซึ่งหนังสือเรียนได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 25 แต่ผู้ทรงคุณวุฒิประมาณค่าไว้เป็นอันดับที่ 24 เนื้อหาสาระอีก 33 ข้อ ไม่มีอันดับความสำคัญตรงกับเกณฑ์

3. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และ หนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นภายในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ตั้งแต่ 0.47123 ถึง 0.70283 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 เปอร์เซ็นต์ เกณฑ์นี้จึงมีความเชื่อถือได้เพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือของการวิจัย

สรุปผลการวิจัยโดยสังเขป ข้อมูลสัมมนสมมุติฐานของการวิจัยที่ว่า ไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมแบบประสม หมายความว่าเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาซึ่งวิเคราะห์ได้จากแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษาที่จัดพิมพ์ในโครงการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนมัธยมแบบประสมในปัจจุบันนั้น ไม่มีความสอดคล้องกับความ

มุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ในแง่ของการจัดอันดับความสำคัญของเนื้อหา จึงไม่เป็นไปตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวว่า ความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียน การสอน และการประเมินผลของการศึกษา ย่อมจะต้องเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่วิเคราะห์ได้จากหนังสือเรียนสังคมศึกษา ซึ่งจัดพิมพ์ในโครงการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนมัธยมแบบประสม จำนวน 19 เอม นั้น ได้ให้ความสำคัญแก่เนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 2 เป็นอันดับที่ 1 และเนื้อหาตามความมุ่งหมายข้อ 1 เป็นอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียนดังกล่าวเน้นเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ เป็นอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ตรงกับผลการวิจัยของ ภิญโญ บัวทอง² ที่สรุปไว้ก่อนหน้าว่า วิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์เป็นวิชาหลักของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย และตรงกับผลการวิจัยของศิริวรรณ สุวรรณอาภา³ ที่ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูไว้ก่อนหน้าว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์มีมากแต่เวลาเรียนมีน้อย การจัดเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาเรียนจึงไม่สัมพันธ์กัน สรุปได้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญแก่วิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ เป็นวิชาหลักของหมวดวิชาสังคมศึกษาต่อไป

2. เนื้อหาสาระที่หนังสือเรียนสังคมศึกษาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญไว้น้อย ได้แก่

²Pinyo Buathong, "A Proposed Social Studies Program for Secondary Schools in Thailand" Dissertation Abstracts Vol. 33, No. 11 (May, 1973), 6051-A.

³ศิริวรรณ สุวรรณอาภา, "ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517). (อัครดำเนินา)

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ลึกหรือคุณค่า และทักษะในด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหา การส่งเสริมพฤติกรรมที่สนับสนุนการเป็นประชาธิปไตย และชาวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์โดยทั่วไป ตรงกับผลการวิจัยของภิญโญ บัวทอง เรื่องเดียวกัน ที่พบว่าเนื้อหาเกี่ยวกับชาวความเคลื่อนไหวของโลก ปัญหาของประเทศ และการวิเคราะห์เหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและศาสนา มีไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม การให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนในด้านความรู้ลึกและทักษะดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีสอนของครูมากกว่าการเรียนรู้โดยวิธีอ่านจากเนื้อหาในแบบเรียนเพียงอย่างเดียว ดังที่ยุทธพรคุณวิทย์หลายท่านได้วิจารณ์ไว้ในแบบสอบถาม นอกจากนี้การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชาวความเคลื่อนไหวของโลกไว้ในแบบเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในประเทศไทย ย่อมจะทำได้ยาก เนื่องจากประชาชนส่วนมากยังยากจนอยู่ และบางก็ไม่เห็นความสำคัญของการเปิดตำราเรียนใหม่บ่อย ๆ แบบเรียนเล่มหนึ่ง ๆ จึงมักใช้ในการเรียนการสอนนับเป็นเวลาหลายปี ดังนั้นถ้าผู้แต่งเสนอชาวความเคลื่อนไหวของโลกไว้ในแบบเรียนควย ย่อมจะทำให้แบบเรียนเล่มนั้นมีเนื้อหาล้าสมัยเร็ว ยกเว้นจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ซึ่งยังไม่ปรากฏว่าได้มีผู้แต่งแบบเรียนในประเทศไทยคนใดปฏิบัติเช่นนั้น

สรุปได้ว่า การให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านความรู้ลึกและทักษะย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของครูมากกว่าการอ่านหรือท่องจำจากแบบเรียน นักเรียนจะต้องรู้จักคนกว่าเพิ่มเติมด้วยการศึกษาเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์หรือเอกสารอื่น ๆ ประกอบด้วย

3. การที่หนังสือเรียนสังคมศึกษาบางเล่มเสนอเนื้อหาไม่ตรงตามความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาครบทั้ง 6 ขอนั้น ไม่อาจจะสรุปได้ว่าหนังสือเรียนเล่มนั้นมีความบกพร่อง ทั้งนี้เนื่องด้วยหนังสือดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ย่อมจะต้องเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายข้อ 1 และข้อ 4 เป็นหลักสำคัญ คือใหม่เนื้อหาเกี่ยวกับ "ใหม่ความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม" และ "ใหม่มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม" แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ย่อมจะต้องเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับความ

มุ่งหมายข้อ 2 เป็นหลักสำคัญ คือใหม่เนื้อหาเกี่ยวกับ "ให้มีความรู้ความเข้าใจในความ เป็นมาในอดีตทางสังคม ทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมือง ซึ่งในแต่ละชาติ ได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์ของชนชาตินั้น ๆ" เป็นต้น อย่างไรก็ตามแบบเรียนที่ ดีควรจะสนองเนื้อหาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทุกข้อ

เป็นที่น่าสังเกตว่า หนังสือเรียนที่เสนอเนื้อหาตรงกับความมุ่งหมายครบทั้ง 6 ข้อ นั้นเป็นหนังสือเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองทั้ง 3 เล่ม แมว่าอันค้ำความสำคัญของเนื้อหาของ หนังสือดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับอันค้ำของความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาทุกข้อ แต่ผล การวิจัยนี้ตรงกับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่ง ศึกษาโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา⁴ สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู ไทวา แบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการเรียบเรียงลำดับ เนื้อหาดี และเนื้อหามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และตรงกับผลการวิจัยของ กุซดึ่ ยันต์เจริญ⁵ ที่สรุปไว้ส่วนหนึ่งว่า แบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพดีในด้านเนื้อหาและการเรียงลำดับเรื่อง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอันค้ำ ของเนื้อหากับอันค้ำความสำคัญของความมุ่งหมาย ทำให้เห็นว่าหนังสือเรียนสังคมศึกษาทั้ง 19 เล่ม เสนออันค้ำความสำคัญของเนื้อหาไม่สอดคล้องกับอันค้ำความสำคัญของความมุ่งหมาย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ แต่ยังมีอันค้ำความสำคัญของ เนื้อหาสัมพันธ์กับอันค้ำของความมุ่งหมายเป็นบางข้อ

⁴หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมวิสามัญศึกษา, ความคิดเห็นเรื่องแบบเรียนวิชาสังคม-ศึกษา (2513), (อัครดำเนนา)

⁵กุซดึ่ ยันต์เจริญ, "การศึกษาดัชนีและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชา มัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514). (อัครดำเนนา)

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากการละเลยต่อการศึกษาความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะไม่ได้มีการวิเคราะห์หันทันกับความสำคัญของเนื้อหา หรือวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายกับเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนการสอนของครู และการเรียบเรียงหรือปรับปรุงแบบเรียน นอกจากนี้ภูมิหลังและความชำนาญในด้านการเขียนของผู้แต่งแบบเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อความสอดคล้องระหว่างการเสนอเนื้อหาในแบบเรียนกับความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษาคด้วย

5. โดยสรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์แบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษาจำนวน 19 เล่ม กับความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่มีความสอดคล้องกัน จึงสนับสนุนคำวิพากษ์วิจารณ์ถึงความบกพร่องของการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ที่ว่าการจัดการศึกษาในระดับนี้ขาดคุณภาพ และประสบความล้มเหลว จนรัฐบาลชุดของนายกรัฐมนตรีสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่ง ก่อคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2517 เพื่อดำเนินการศึกษาปัญหา พิจารณาแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศึกษาของไทยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยนี้จึงมีความสำคัญต่อการสนับสนุนคำวิพากษ์วิจารณ์นี้ และยังช่วยส่งเสริมทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรในแง่ที่ว่า หากองค์ประกอบของหลักสูตร อันได้แก่ ความมุ่งหมายของการศึกษา การจัดเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการศึกษาขาดความสอดคล้องกันแล้วไซ้ การจัดการศึกษาในระดับนั้นย่อมขาดคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการเรียบเรียงและปรับปรุงหนังสือเรียนสังคมศึกษา มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้เรียบเรียงหรือปรับปรุงหนังสือเรียนสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ควรยึดความมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นหลักสำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับอันดับความสำคัญและความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนการเรียบเรียงหรือปรับปรุงแบบเรียนควรได้ศึกษาหลักสูตรให้

ดองแท้ ควรจะไ้มีการศึกษาวิจัยโดยวิธีสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนาหลักสูตรและคานววิชาเฉพาะ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของประกอบการศึกษาคนควาของผู้แต่งแบบเรียนเองควย

2. ควรปรับปรุงแบบเรียน หนังสือประกอบการเรียน และหนังสือประกอบการสอนสังคมศึกษาทั้ง 19 เลม ในคานการจัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาให้สอดคล้องกับอันดับความสำคัญของความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษา ในจำนวนนี้ หนังสือเรียน 16 เลม ยกเวนเลมที่ 2, 17, และ 19 ควรปรับปรุงในเรื่องการจัดเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายของหมวดวิชาสังคมศึกษากรบทั้ง 6 ขอ โดยพิจารณาเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของรายวิชาและสภาพท้องถิ่น ขอเสนอแนะการปรับปรุงหนังสือเรียนสังคมศึกษาแต่ละเลม ดังต่อไปนี้

(1) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงการจัดเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายขอ 1, 4, และ 5 ควย

(2) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงการจัดเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายขอ 3 และ 5 ควย

(3) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย พ.อ. พูนพล อาสนจินดา ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายขอ 3 ควย

(4) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายขอ 3, 4, และ 5 ควย

(5) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเสนอเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายขอ 1 และ 4 ควย

(6) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุง

เนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 3 และ 5 ควย

(7) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย พ.อ.พูนพอด อาสนจินดา ควรปรับปรุงเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 3 และ 5 ควย

(8) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ (วิชาเลือก) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 3 และ 5 ควย

(9) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 4 และ 5 ควย

(10) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 1 และ 4 ควย

(11) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 3

(12) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคและภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 3

(13) แบบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย พ.อ.พูนพอด อาสนจินดา ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 5

(14) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชาเลือก) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 1, 3, 4 และ 5

(15) หนังสือประกอบการเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ต่างประเทศ (วิชาบังคับ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 1, 3 และ 4

(16) หนังสือประกอบการสอนวัฒนธรรมไทยและตะวันออก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ค.ม.ส.) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาให้สนองความมุ่งหมายข้อ 4 ด้วย

3. หนังสือประกอบการเรียนดังหมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ฉบับทดลองใช้) โดยมาดาดี นิธิพนธ์ จุฑา สุภาพ และเสงี่ยม พรหมบุญพงศ์ ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการบรรจุเนื้อหา เช่น ยังไม่ได้ใส่ภาพประกอบในหน้า 77, 84, 86, 87, และ 88 ซึ่งผู้เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ได้กำหนดไว้ หนังสือประกอบการเรียนดังหมศึกษา วิชาภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกรมวิชาการ มีข้อบกพร่องในทำนองเดียวกัน เพราะยังไม่ได้บรรจุภาพประกอบในหน้า 23 ไว้ จึงควรปรับปรุงหนังสือทั้งสองเล่มนี้ในข้อบกพร่องดังกล่าว

4. เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาดังหมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของหลักสูตร และเพื่อปรับปรุงหนังสือแบบเรียนดังหมศึกษาให้มีความทันสมัย จึงควรจะได้มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเรื่องการจัดเนื้อหาในแบบเรียนอย่างกว้างขวางอีกครั้ง

ข. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร มีดังต่อไปนี้ คือ

1. หน่วยงานหรือผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาควรกำหนดความมุ่งหมายให้ชัดเจนในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และควรวิเคราะห์อันดับความสำคัญของความมุ่งหมายของหลักสูตร แล้วเผยแพร่ให้ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ที่สนใจโดยทั่วไปได้ทราบทั่วถึงกัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา การเรียนการสอน และการปรับปรุงหนังสือแบบเรียน

2. ควรมีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการเผยแพร่ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา หรือผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร เช่น ผลการวิเคราะห์แบบเรียน ผลการประเมินผลหลักสูตร ให้แก่ครู และผู้สนใจได้ทราบทั่วถึงกัน เพื่อส่งเสริมคุณภาพและความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาในระดับนั้น

3. ผลการวิจัยนี้และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์แบบเรียน แสดงให้เห็นว่าไม่มีแบบเรียนเล่มใดมีความสมบูรณ์อย่างแท้จริง ครูจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษา

ค้นคว้าจากหนังสือแบบเรียนหลาย ๆ เล่ม และจากเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ

ค. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยต่อไป มีดังต่อไปนี้ คือ

1. การวิจัยนี้เป็นเพียงการประเมินผลหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรเท่านั้น จึงควรมีการวิจัยความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกับการประเมินผลการศึกษาด้วย ทั้งในวิชานี้และหมวดวิชาอื่น ๆ
2. ควรวิจัยหาเกณฑ์ทั่วไปเพื่อใช้ เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์แบบเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชา และเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้นเรียน
3. ควรศึกษาวิจัยปัญหาที่ว่า แบบเรียนในหมวดวิชาอื่น ๆ ของระดับชั้นมัธยมศึกษาในปัจจุบัน มีเชื้อหาสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ถูกต้องหรือไม่ และมีปริมาณมากน้อยเพียงใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย